Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

9. september 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — socialpolitik — direktiv 2000/78/EF — ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv — artikel 2, artikel 3, stk. 1, litra c), og artikel 6, stk. 1 — direkte forskelsbehandling på grund af alder — dommeres grundløn — overgangsordning — omplacering og efterfølgende avancement — vedvarende forskelsbehandling — begrundelser«

I sag C-20/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Verwaltungsgericht Berlin (Tyskland) ved afgørelse af 12. december 2012, indgået til Domstolen den 15. januar 2013, i sagen:

Daniel Unland

mod

Land Berlin,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta, og dommerne J.C. Bonichot, A. Arabadjiev (refererende dommer) J.L. da Cruz Vilaça og C. Lycourgos

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. april 2015,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Daniel Unland ved Rechtsanwalt M. Quaas

— den tyske regering ved T. Henze og J. Möller, som befuldmægtigede

— den østrigske regering ved G. Hesse, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved T. Maxian Rusche, D. Martin og M. Kellerbauer, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse og den supplerende anmodning vedrører fortolkningen af artikel 2, artikel 3, stk. 1, litra c), og artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT L 303, s. 16).

2 Disse anmodninger er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Daniel Unland og Land Berlin vedrørende de nærmere bestemmelser for de i Land Berlin ansatte dommeres omplacering og avancement under den nye lønordning, som gælder for dem.

Retsforskrifter

EU-retten

3 I henhold til artikel 1 i direktiv 2000/78 er »[f]ormålet med dette direktiv […], med henblik på at gennemføre princippet om ligebehandling i medlemsstaterne, at fastlægge en generel ramme for bekæmpelsen af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering«.

4 Artikel 2 i dette direktiv bestemmer:

»1. I dette direktiv betyder princippet om ligebehandling, at ingen må udsættes for nogen form for direkte eller indirekte forskelsbehandling af nogen af de i artikel 1 anførte grunde.

2. I henhold til stk. 1

a) foreligger der direkte forskelsbehandling, hvis en person af en eller flere af de i artikel 1 anførte grunde behandles ringere, end en anden i en tilsvarende situation bliver, er blevet eller ville blive behandlet

[...]«

5 Artikel 3, stk. 1, litra c), i det nævnte direktiv, med overskriften »Anvendelsesområde« præciserer, at direktivet finder anvendelse både i den offentlige og den private sektor, herunder offentlige organer, på alle personer for så vidt angår bl.a. »ansættelses- og arbejdsvilkår, herunder afskedigelse og løn«.

6 Samme direktivs artikel 6, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Uanset artikel 2, stk. 2, kan medlemsstaterne bestemme, at ulige behandling på grund af alder ikke udgør forskelsbehandling, hvis den er objektivt og rimeligt begrundet i et legitimt formål inden for rammerne af den nationale ret, bl.a. legitime beskæftigelses-, arbejdsmarkeds- og erhvervsuddannelsespolitiske mål, og hvis midlerne til at opfylde det pågældende formål er hensigtsmæssige og nødvendige.

Der kan bl.a. være tale om følgende former for ulige behandling:

a) tilvejebringelse af særlige vilkår for adgang til beskæftigelse og erhvervsuddannelse, beskæftigelse og erhverv, herunder betingelser vedrørende afskedigelse og aflønning, for unge, ældre arbejdstagere og personer med forsørgerpligt med henblik på at fremme deres erhvervsmæssige integration eller at beskytte dem

b) fastsættelse af minimumsbetingelser vedrørende alder, erhvervserfaring eller anciennitet for adgang til beskæftigelse eller til visse fordele i forbindelse med beskæftigelse

[...]«

7 I henhold til artikel 16, litra a), i direktiv 2000/78 træffer medlemsstaterne de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at alle love og administrative bestemmelser, der strider mod princippet om ligebehandling, ophæves.

Tysk ret

Den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd

8 Bundesbesoldungsgesetz (forbundslov om aflønning af tjenestemænd), i den affattelse, der var gældende den 31. august 2006 (herefter »den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd«), fandt anvendelse på forbundstjenestemænd og -dommere indtil den 30. juni 2011 samt på regionale tjenestemænd og dommere ansat i Land Berlin indtil den 31. juli 2011, i overgangsaffattelsen for Berlin [Bundesbesoldungsgesetz in der Überleitungsfassung für Berlin, herefter »den tidligere BBesG Bln«].

9 § 38 i den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd med overskriften »Beregning af grundlønnen« bestemte:

»(1) Såfremt lønningsordningen ikke fastsætter faste lønninger, beregnes grundlønnen efter aldersanciennitetstrin. Grundlønnen for et givet aldersanciennitetstrin oppebæres fra den første kalenderdag i den måned, hvori den pågældende alder er nået.

(2) Såfremt dommeren eller anklageren ansættes efter det fyldte 35. år, beregnes grundlønnen i forhold til en referencealder, som indtil det fyldte 35. år svarer til den faktiske alder, hvortil lægges halvdelen af de fulde år, der er forløbet fra den dato, hvor dommeren eller anklageren fyldte 35 år, og datoen for deres ansættelse [...]

(3) Dommere og anklagere, der endnu ikke er fyldt 27 år, modtager begyndelsesgrundlønnen i deres lønramme, indtil de har nået den alder, der er fastsat for oprykning i aldersanciennitetstrinnene.

(4) Med forbehold af stk. 2, andet og tredje punktum, nedsættes den faktiske alder efter det fyldte 35. år, med halvdelen af de perioder, hvori der ikke er krav på løn [...]«

Den nye lov om aflønning af tjenestemænd i Land Berlin

10 I henhold til Gesetz zur Besoldungsneuregelung für das Land Berlin – Berliner Besoldungsneuregelungsgesetz (lov om ændring af aflønningen af tjenestemænd i Land Berlin) af 29. juni 2011 finder andre bestemmelser anvendelse på de dommere i den nævnte delstat, som allerede var fastansat den 1. august 2011 (herefter »de allerede fastansatte dommere«), end dem, der finder anvendelse på de dommere, der først tiltrådte tjenesten efter denne dato (herefter »de nye dommere«).

– Den regionale lovgivning om aflønning af nye dommere

11 Med artikel I, § 1, i lov om ændring af aflønningen af tjenestemænd i Land Berlin blev den tidligere BBesG Bln ændret. Aflønningen af de nye dommere reguleres således af den nye version af denne sidstnævnte lov (herefter »den nye BBesG Bln«). Lovens relevante bestemmelser har følgende ordlyd:

»§ 38: Beregning af grundlønnen

»(1) Dommeres og anklageres grundløn beregnes efter løntrin, for så vidt som lønningsordningen ikke fastsætter faste lønninger. Oprykning til nærmeste højere løntrin sker i forhold til den erhvervede erfaring.

(2) Ved den første udnævnelse til en stilling med ret til løn inden for denne lovs anvendelsesområde fastsættes principielt en grundløn svarende til løntrin 1, medmindre der anerkendes foregående perioder i henhold til § 38a, stk. 1, herunder. Løntrinnet fastsættes ved skriftlig forvaltningsakt med virkning fra den første dag i den måned, hvori udnævnelsen får virkning.

(3) Grundlønnen stiger efter tre års erfaring på løntrin 1, herefter efter to års erfaring på henholdsvis løntrin 2-4, og derefter efter tre års erfaring på henholdsvis løntrin 5-7. Perioder uden ret til løn udsætter oprykningen med disse perioder, medmindre andet er bestemt i henhold § 38a, stk. 2, herunder.

[...]«.

– Lovgivningen om aflønning af allerede fastansatte dommere

12 I overensstemmelse med artikel II, § 1, i lov om ændring af aflønningen af tjenestemænd i Land Berlin fastsætter Berliner Besoldungsüberleitungsgesetz (lov om en overgangsordning for aflønning af tjenestemænd i Land Berlin, herefter »BerlBesÜG«) af 29. juni 2011 de nærmere bestemmelser om omplacering i den nye ordning af allerede fastansatte dommere samt de overgangsforanstaltninger, der gælder for disse dommere.

13 § 2 i BerlBesÜG med overskriften »Indplacering på løntrin og overgangsløntrin i lønklasserne i lønordning A« bestemmer:

»(1) Pr. 1. august 2011 indplaceres tjenestemænd, ifølge de nærmere bestemmelser i de følgende stykker, på de løntrin eller overgangsløntrin, der er fastsat i bilag 3 til [lov om ændring af aflønningen af tjenestemænd i Land Berlin], på grundlag af den stilling, de bestred den 31. juli 2011, og den grundløn, de ville have krav på den 1. august 2011 i henhold til lov af 8. juli 2010 om tilpasning af lønninger og alderspension til tjenestemænd 2010/2011 i Land Berlin (GVB1, s. 362, 2011, s. 158). Første punktum ovenfor finder tilsvarende anvendelse på tjenestemænd, der har orlov uden løn, med hensyn til hvilke den stilling og grundløn, der ville være relevant, hvis tjenestefriheden ophørte den 31. juli 2011, lægges til grund.

(2) Tjenestemanden indplaceres i henhold til stk. 1 på det løntrin eller overgangsløntrin, som svarer til grundlønnens beløb, oprundet til nærmeste hele tal. Er det ikke muligt at foretage en indplacering i henhold til første punktum, indplaceres tjenestemanden på det nærmeste højere løntrin eller overgangsløntrin [...]«

14 § 5 i BerlBesÜG med overskriften »Indplacering på lønstrin og overgangsløntrin i lønramme R 1 og R 2« bestemmer:

»Dommere, som aflønnes i lønrammerne R 1 og R 2, indplaceres på de lønstrin eller overgangsløntrin, der er fastsat i bilag 4 til [lov om ændring af aflønningen af tjenestemænd i Land Berlin], på grundlag af den stilling, som de bestred den 31. juli 2011, og den grundløn, som de ville have haft ret til pr. 1. august 2011 i henhold til lov om tilpasning af lønninger og alderspension til tjenestemænd 2010/2011 i Land Berlin. § 2, stk. 1, andet punktum, og stk. 2-4 finder tilsvarende anvendelse.«

15 § 6 i BerlBesÜG som vedrører efterfølgende avancement, bestemmer:

»(1) En dommer, som er omplaceret, opnår, ved omplacering til et af de løntrin, der er fastsat i bilag 4 til [lov om ændring af aflønningen for tjenestemænd i Land Berlin] på grundlag af en grundløn svarende til aldersanciennitetstrin 3 i lønrammerne R 1 og R 2 (den grundløn, som denne dommer ville have haft ret til pr. 1. august 2011 i henhold til lov om tilpasning af lønninger og alderspension til tjenestemænd 2010/2011 i Land Berlin) adgang til det nærmeste højere løntrin, eller, ved omplacering til et af de overgangsløntrin, der er fastsat i bilag 4, til et af de løntrin, der svarer til dette overgangsløntrin, på det tidspunkt, hvor det nærmeste højere aldersanciennitetstrin i henhold til § 38, stk. 1, i [den tidligere BBesG] ville være opnået. Dette første avancement udgør udgangspunktet for beregningen af den erfaringsperiode, der er afgørende med henblik på anvendelsen af artikel § 38, stk. 1, andet punktum, i [den nye BBesG Bln].

(2) Uanset stk. 1 begynder den erfaringsperiode, der er afgørende med henblik på anvendelsen af § 38, stk. 1, andet punktum, i [den nye BBesG Bln], i tilfælde af omplacering på grundlag af en grundløn, der svarer til aldersanciennitetstrin 1 og 2 i lønramme R 1(den grundløn, som denne dommer ville have haft ret til pr. 1. august 2011 i henhold til lov om tilpasning af lønninger og alderspension til tjenestemænd 2010/2011 i Land Berlin), med den indplacering på lønstrin 1, der er fastsat i bilag 4 til [lov om ændring af aflønningen for tjenestemænd i Land Berlin].

(3) Uanset stk. 1 og 2 nedsættes erfaringsperioderne, fra løntrin 5, med henholdsvis et år i tilfælde af omplacering til det overgangsløntrin, der svarer til løntrin 4, eller til et løntrin eller overgangsløntrin, der er højere end det overgangsløntrin, der svarer til løntrin 4.

(4) Uanset stk. 1 forlænges erfaringsperioden på løntrin 4 med et år for de dommere, som er blevet omplaceret til det løntrin 1, der er fastsat i bilag 4 til [lov om ændring af aflønningen af tjenestemænd i Land Berlin], i de tilfælde, der henhører under stk. 2, samt for de dommere, som er omplaceret til det løntrin 2, der er fastsat i bilag 4 til [denne lov] på grundlag af den grundløn, som de ville have haft ret til pr. 1. august 2011 i henhold til lov om tilpasning af lønninger og alderspension 2010/2011 til tjenestemænd i Land Berlin, svarende til aldersanciennitetstrin 4 i lønramme R 1.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 Daniel Unland, som er født den 19. februar 1976, er ansat i Land Berlin som dommer. Han blev ansat som 29-årig, mens den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd var gældende, og blev den 1. august 2011 omplaceret i den nye lønordning i overensstemmelse med bestemmelserne i BerlBesÜG.

17 Ved skrivelse af 17. december 2009 ansøgte sagsøgeren Land Berlin om med tilbagevirkende kraft for den periode, der endnu ikke var forældet, at blive aflønnet efter det højeste løntrin i sin lønramme. Ved afgørelse af 12. januar 2010 afslog Zentrale Besoldungs- und Vergütungsstelle der Justiz (den centrale myndighed for aflønning af ansatte ved retsvæsenet) hans ansøgning. Ved afgørelse af 7. maj 2010 afslog præsidenten for Kammergericht efterfølgende ligeledes sagsøgerens klage over denne afgørelse.

18 Den 5. juni 2010 anlagde sagsøgeren derefter sag ved Verwaltungsgericht Berlin (Tyskland), hvorved han har gjort gældende, at han er blevet udsat for forskelsbehandling på grund af alder som følge af reglen om aflønning på grundlag af alder. Han er navnlig af den opfattelse, at ikke kun den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd, men også de nærmere bestemmelser om omplacering i den nye lønordning er i strid med EU-retten, og har derfor nedlagt påstand om at blive aflønnet efter det højeste løntrin i sin lønramme. Han har nedlagt påstand om at oppebære denne aflønning fremover og også med tilbagevirkende kraft i form af efterbetaling for en periode mindst fra 2009.

19 I denne forbindelse ønsker den forelæggende ret oplyst, hvorvidt de i hovedsagen omhandlede nationale retsforskrifter er i overensstemmelse med EU-retten, nærmere bestemt direktiv 2000/78, eftersom de kunne udgøre en forskelsbehandling på grund af alder, som er forbudt i henhold til dette direktiv.

20 Under disse omstændigheder har Verwaltungsgericht Berlin besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal den primære og/eller sekundære EU-ret, her navnlig direktiv 2000/78/EF, med hensyn til et omfattende forbud mod uberettiget forskelsbehandling på grund af alder fortolkes således, at det også omfatter nationale bestemmelser om aflønning af delstatsdommere?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, følger det da af fortolkningen af denne primære og/eller sekundære EU-ret, at en national bestemmelse, hvorefter størrelsen af en dommers grundløn ved etableringen arbejdsforholdet og denne grundløns senere stigning afhænger af den pågældendes alder, udgør en direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af alder?

3) Såfremt også det andet spørgsmål besvares bekræftende, er fortolkningen af denne primære og/eller sekundære EU-ret da til hinder for, at en sådan national bestemmelse begrundes med det lovgivningsmæssige mål, at erhvervserfaringen og/eller den sociale kompetence skal belønnes?

4) Såfremt også det tredje spørgsmål besvares bekræftende, tillader fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret da en anden retsfølge, end at de personer, som har været udsat for forskelsbehandling, skal aflønnes med tilbagevirkende kraft efter det højeste løntrin i deres lønramme, så længe der ikke er foretaget en implementering af regler om aflønning, som ikke indebærer en forskelsbehandling?

Følger retsfølgen af tilsidesættelsen af forbuddet mod forskelsbehandling i denne forbindelse af den primære og/eller sekundære EU-ret, her navnlig af direktiv 2000/78/EF, selv, eller følger kravet alene af det EU-retlige erstatningsansvar for staten ud fra det synspunkt, at der er blevet foretaget en mangelfuld gennemførelse af EU-retlige bestemmelser?

5) Er fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret til hinder for en national foranstaltning, der lader kravet på (efter-)betaling eller erstatning være afhængigt af, at dommeren har gjort dette krav gældende hurtigt?

6) Såfremt det første til det tredje spørgsmål besvares bekræftende, følger det da af fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret, at en overgangslov – hvorefter de gamle dommere (Bestandsrichter) alene indplaceres på et løntrin i den nye ordning på grundlag af beløbet for den grundløn, de har erhvervet i henhold til de tidligere regler om aflønning (som indebærer en forskelsbehandling) på skæringsdatoen for overgangen, og hvorefter den videre opstigning i højere løntrin således uafhængigt af dommerens absolutte erfaringsperiode i det væsentlige beregnes efter de erfaringsperioder, der er tilbagelagt fra overgangslovens ikrafttræden – udgør en vedvarende opretholdelse af den bestående forskelsbehandling på grund af alder, indtil det pågældende øverste løntrin er nået?

7) Såfremt også det sjette spørgsmål besvares bekræftende, er fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret da til hinder for, at denne ubegrænset vedvarende ulige behandling kan begrundes med det lovgivningsmæssige mål, at overgangsloven ikke (kun) skal beskytte de gamle dommeres bestående erhvervede rettigheder på skæringsdatoen for overgangen, men (også) forventningen om disses prognosemæssigt forskaffede livsindkomst i henhold til de tidligere regler om aflønning i den pågældende lønramme og at nye dommere (Neurichter) skal aflønnes bedre end gamle dommere?

   Kan den vedvarende forskelsbehandling af gamle dommere være begrundet, fordi den alternative regulering (individuel indplacering også af gamle dommere efter erfaringsperioder) ville være forbundet med en større administrativ byrde?

8) Såfremt det syvende spørgsmål besvares med, at forskelsbehandling ikke kan være begrundet, tillader fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret da en anden retsfølge, end at de gamle dommere skal aflønnes med tilbagevirkende kraft og fortløbende efter det højeste løntrin i deres lønramme, så længe der ikke også for de gamle dommere er foretaget en implementering af regler om aflønning, som ikke indebærer en forskelsbehandling?

9) Såfremt det første til det tredje spørgsmål besvares bekræftende, og det sjette spørgsmål besvares benægtende, følger det da af fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret, at en ordning i en overgangslov, der fra et bestemt løntrin tildeler gamle dommere (Bestandsrichter), som på tidspunktet for overgangen havde nået en bestemt alder, en hurtigere lønstigning end yngre gamle dommere (Bestandsrichter) på skæringsdatoen for overgangen, udgør en direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af alder?

10) Såfremt det niende spørgsmål besvares bekræftende, er fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret da til hinder for, at denne ulige behandling kan begrundes med det lovgivningsmæssige mål, at det ikke er de bestående erhvervede rettigheder på skæringsdatoen for overgangen, der skal beskyttes, men udelukkende forventningen om den prognosemæssigt forskaffede livsindkomst i henhold til de tidligere regler om aflønning i den pågældende lønramme?

11) Såfremt det tiende spørgsmål besvares med, at den ulige behandling ikke kan være begrundet, tillader fortolkningen af den primære og/eller sekundære EU-ret da en anden retsfølge, end at alle gamle dommere med tilbagevirkende kraft og fortløbende skal tildeles den samme lønstigning som de i det niende spørgsmål nævnte privilegerede dommere, så længe der ikke også for de gamle dommere er foretaget en implementering af regler om aflønning, som ikke indebærer en forskelsbehandling?«

21 Ved skrivelse af 25. juni 2014 fremsendte Domstolens Justitskontor en kopi af dom Specht m.fl. (C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005) til den forelæggende ret og anmodede denne om at meddele, om den i lyset af nævnte dom ønskede at opretholde de præjudicielle spørgsmål.

22 Ved afgørelse af 19. december 2014, indgået til Domstolen 29. december 2014, har den forelæggende ret bekræftet opretholdelsen af sine spørgsmål og har omformuleret det tredje spørgsmål som følger:

»Såfremt det andet spørgsmål besvares bekræftende, er fortolkningen af denne primære og/eller sekundære EU-ret da til hinder for, at en sådan national bestemmelse begrundes?«

23 Under disse omstændigheder skal Domstolen tage stilling til samtlige de spørgsmål, der oprindeligt blev stillet, hvoraf det tredje spørgsmål er omformuleret.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

24 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at vilkårene for aflønning af dommere er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

25 Dette spørgsmål vedrører det materielle og personelle anvendelsesområde for direktiv 2000/78.

26 Hvad angår det materielle anvendelsesområde for dette direktiv er den forelæggende ret i tvivl om forholdet mellem, på den ene side, direktivets artikel 3, stk. 1, litra c), hvorefter direktivet inden for rammerne af Den Europæiske Unions beføjelser finder anvendelse på alle personer, både i den offentlige og den private sektor, herunder offentlige organer, for så vidt angår ansættelses- og arbejdsvilkår – et udtryk, som bl.a. omfatter vilkårene for afskedigelse og løn – og, på den anden side, artikel 153, stk. 5, TEUF, som fastsætter en undtagelse fra Unionens beføjelser på det socialpolitiske område, idet Unionen ikke har beføjelse til at gribe ind på området for lønforhold.

27 Som Domstolen fastslog i dom Specht m.fl. (C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005, præmis 34 og 35), skal der sondres mellem udtrykket »lønforhold« som omhandlet i artikel 153, stk. 5, TEUF og udtrykket »lønvilkår« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra c), i direktiv 2000/78, idet det sidstnævnte udtryk indgår i beskæftigelsesvilkårene og ikke direkte omhandler fastsættelsen af lønniveauet. De nationale bestemmelser om indplacering i lønrammer og løntrin er følgelig ikke udelukket fra det materielle anvendelsesområde for direktiv 2000/78.

28 Hvad angår det personelle anvendelsesområde for direktivet skal det blot bemærkes, at direktivets artikel 3, stk. 1, litra c), udtrykkeligt bestemmer, at det navnlig finder anvendelse på alle personer i den offentlige sektor, herunder de offentlige organer. Det er desuden ubestridt, at dommerhvervet henhører under den offentlige sektor.

29 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 3, stk. 1, litra c), i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at vilkårene for aflønning af dommere er omfattet af direktivets anvendelsesområde.

Om det andet og det tredje spørgsmål

30 Med det andet og det tredje spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning, hvorefter grundløntrinnet for en dommer inden for hver lønramme i forbindelse med vedkommendes ansættelse fastsættes i forhold til den pågældendes alder.

31 Ud over § 38, stk. 1, i den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd, som bestemmer, at grundlønnen beregnes efter aldersanciennitetstrin, fremgår det af denne bestemmelses stk. 2, at såfremt dommeren eller anklageren ansættes efter det fyldte 35. år, lægges der ved beregningen af grundlønnen en referencealder til grund, som indtil det fyldte 35. år svarer til den faktiske alder, hvortil lægges halvdelen af de fulde år, der er forløbet fra den dato, hvor dommeren eller anklageren fyldte 35 år, og datoen for deres ansættelse. Stk. 3 i denne bestemmelse fastsatte i øvrigt, at dommere og anklagere, der endnu ikke er fyldt 27 år, modtager begyndelsesgrundlønnen i deres lønramme, indtil de har nået den alder, der er fastsat for oprykning i aldersanciennitetstrin.

32 Dommernes grundløn blev således i forbindelse med deres tiltrædelse fastsat udelukkende i forhold til det aldersanciennitetstrin, som den pågældende tilhørte.

33 I dom Specht m.fl. (C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005) har Domstolen allerede haft anledning til at undersøge spørgsmål svarende til det andet og det tredje spørgsmål i denne sag, og Domstolens besvarelse i den nævnte dom kan derfor fuldt ud overføres på de spørgsmål, som den forelæggende ret har stillet i denne sag.

34 Domstolen har nemlig i denne doms præmis 39-51 undersøgt, om den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd indeholdt en forskelsbehandling som omhandlet i artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78, og har konkluderet, at det var tilfældet, med den begrundelse, at indplaceringen af tjenestemænd på et grundlønstrin ved deres tiltrædelse på grundlag af den pågældendes alder gik ud over det, der var nødvendigt og hensigtsmæssigt for at opnå det legitime formål, der forfølges med denne lov.

35 Den omstændighed, at de i hovedsagen omhandlede bestemmelser sigter mod at belønne dommernes erhvervserfaring og/eller sociale kompetence, er i den forbindelse uden betydning.

36 Det andet og det tredje spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter grundlønnen for en dommer i forbindelse med vedkommendes ansættelse fastsættes udelukkende i forhold til denne dommers alder.

Om det sjette og det syvende spørgsmål

37 Med det sjette og det syvende spørgsmål, som skal undersøges samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der fastsætter de nærmere bestemmelser for omplacering i den nye lønordning af allerede fastansatte dommere, idet den foreskriver, at det løntrin, som disse herefter indplaceres på, afgøres alene på grundlag af den grundløn, som de oppebar i henhold til den tidligere lønordning, selv om denne lønordning indebar en forskelsbehandling på grund af dommerens alder. Den forelæggende ret ønsker navnlig oplyst, om den forskelsbehandling, som denne lovgivning indebærer, kan begrundes med målet om beskyttelse af erhvervede rettigheder.

38 Det følger af § 5 i BerlBesÜG, at der alene tages hensyn til den tidligere grundløn ved omplacering af de dommere, som allerede er fastansatte, på et løntrin eller overgangsløntrin i den nye lønordning. Omplaceringen af de allerede fastansatte dommere i den nye lønordning sker udelukkende efter det aldersanciennitetstrin, som er opnået under den tidligere ordning.

39 Det må fastslås, at den nævnte bestemmelse kan opretholde forskelsbehandlingen på grund af alder mellem dommere i den nye lønordning.

40 De omplaceringsforanstaltninger, som indføres ved en bestemmelse som § 5 i BerlBesÜG, hvorefter omplaceringen sker på grundlag af den løn, som de allerede fastansatte tjenestemænd hidtil havde oppebåret, og som selv var baseret på alder, opretholder nemlig en situation med forskelsbehandling, hvor dommere alene på grund af den alder, de havde ved ansættelsen, modtager mindre i løn end andre dommere, selv om de befinder sig i en tilsvarende situation (jf. i denne retning dom Specht m.fl., C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005, præmis 56-58).

41 Herefter skal det undersøges, om denne forskelsbehandling på grund af alder kan begrundes i henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78.

42 Hvad angår formålet om at bevare de erhvervede rettigheder, som den forelæggende ret har henvist til, skal det, for det første, bemærkes, at beskyttelsen af en personkategoris erhvervede rettigheder udgør et tvingende alment hensyn (dom Specht m.fl., C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005, præmis 64 og den deri nævnte retspraksis).

43 For det andet har Domstolen allerede fastslået, at en lov som BerlBesÜG skal anses for egnet til at nå det forfulgte mål, som består i en opretholdelse af erhvervede rettigheder (dom Specht m.fl., C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005, præmis 65-68). Domstolen fastslog dernæst, at den nationale lovgiver ikke gik ud over, hvad der var nødvendigt for at opnå det forfulgte mål ved at vedtage de undtagelsesmæssige overgangsforanstaltninger, der blev indført med BerlBesÜG (dom Specht m.fl., C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005, præmis 69-85).

44 Ingen af de akter, der er fremlagt for Domstolen, kan påvirke disse konstateringer.

45 Som det fremgår af de for Domstolen fremlagte oplysninger, adskiller omplaceringen af dommere sig ikke fra omplaceringen af tjenestemænd fra Land Berlin for så vidt angår den valgte metode og det forfulgte formål. BerlBesÜG har nemlig indført regler, der skal anvendes ensartet på dommere, anklagere og tjenestemænd med henblik på deres omplacering.

46 Med vedtagelsen af BerlBesÜG har den nationale lovgiver således gennemført en ændring af lønordningen for tjenestemænd og dommere i Land Berlin. Med henblik på at bevare de allerede fastansatte dommeres erhvervede rettigheder fastsætter denne lov en overgangsundtagelse for dem, hvorefter disse dommere straks er blevet omplaceret på et løntrin eller et overgangstrin (jf. i denne retning dom Specht m.fl., C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005, præmis 72 og 73).

47 § 38 i den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd fandt desuden anvendelse på alle dommere i Land Berlin fra deres ansættelse, og den heraf følgende forskelsbehandling påvirkede potentielt alle disse dommere (jf. i denne retning dom Specht m.fl. C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005, præmis 96). Det kan følgelig fastslås, at der i mangel af et gyldigt referencesystem i den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd og, i modsætning til hvad sagsøgeren i hovedsagen har gjort gældende, hverken findes en kategori af »unge dommere«, som er blevet ringere stillet under denne lov og BerlBesÜG, eller en kategori af »ældre dommere«, som er blevet begunstiget af disse love.

48 De nærmere bestemmelser for en sådan omplacering må i øvrigt anses for forenelige med den forpligtelse, som følger af artikel 16, litra a), i direktiv 2000/78, som pålægger medlemsstaten at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at love og administrative bestemmelser, der strider mod princippet om ligebehandling, ophæves.

49 Det sjette og syvende spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der fastsætter de nærmere bestemmelser for omplacering i en ny lønordning af allerede fastansatte dommere, og foreskriver, at det løntrin, som disse herefter indplaceres på, alene afhænger af den grundløn, som de oppebar i henhold til den tidligere lønordning, selv om denne lønordning indebar en forskelsbehandling på grund af dommerens alder, for så vidt som den forskelsbehandling, som denne lovgivning indebærer, kan begrundes med målet om beskyttelse af erhvervede rettigheder.

Om det niende og det tiende spørgsmål

50 Med det niende og det tiende spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der fastsætter de

nærmere bestemmelser for allerede fastansatte dommeres avancement i en ny lønordning, og foreskriver, at de dommere, som på referencetidspunktet for overgangen til den nye ordning havde nået en bestemt alder, fra et bestemt løntrin tildeles en hurtigere lønstigning end dommere, som var yngre på tidspunktet for overgangen til den nye ordning. Den forelæggende ret ønsker navnlig oplyst, hvorvidt den forskelsbehandling, som denne lovgivning indebærer, kan begrundes.

51 Det konstateres, at den tyske lovgiver med § 6 i BerlBesÜG har indført en forskel afhængig af det aldersanciennitetstrin, der er nået på det referencetidspunkt, der er fastsat for overgangen til det nye system, både med hensyn til tidspunktet for den første oprykning i løntrin og ved beregningen af de efterfølgende erfaringsperioder.

52 Med hensyn til den første oprykning i løntrin inden for den nye lønningsordning fremgår det af den forelæggende rets konstateringer, at i henhold til artikel 6, stk. 1 og 2, i BerlBesÜG begynder erfaringsperioden for de dommere, der under den gamle lønningsordning skulle indplaceres på aldersanciennitetstrin 1 eller 2 på det referencetidspunkt, der er fastsat for overgangen til den nye ordning, dvs. de dommere, som dette tidspunkt var under 31 år, at løbe på ny fra datoen for omplaceringen. Hvad angår de dommere, der på grundlag af deres grundløn som minimum blev indplaceret på aldersanciennitetstrin 3, dvs. dem, som var fyldt 31 år, sker den næste oprykning i løntrin til gengæld på det tidspunkt, hvor de ville have nået det nærmeste højere aldersanciennitetstrin i henhold til den gamle ordning.

53 For så vidt angår efterfølgende avancement inden for den nye lønordning fastsætter § 6, stk. 3 og 4, i BerlBesÜG fra løntrin 5 en forkortelse af de erfaringsperioder, der kræves for at kunne avancere til det næste løntrin, på betingelse af, at de allerede fastansatte dommere oprindeligt blev indplaceret mindst på overgangsløntrin 4 i den nye lønordning.

54 For så vidt som, således som det fremgår af den forelæggende rets konstateringer, kun dommere, der er mindst 39 år på datoen for overgangen til den nye ordning, er berettigede til denne intervalforkortelse med henblik på at stige i løntrin, mens dommere, som ikke har opnået denne alder ved omplaceringen, er udelukket fra denne bestemmelses anvendelsesområde og a fortiori skal vente yderligere et år for at stige til det relevante højere løntrin, må det konstateres, at den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning indebærer en forskelsbehandling, der er direkte baseret på alder som omhandlet i artikel 2, stk. 2, litra a), i direktiv 2000/78.

55 Det bør derfor undersøges, om denne forskelsbehandling kan begrundes i henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78.

56 Det fremgår i den forbindelse af de indlæg, der er afgivet af den tyske regering, at § 6 i BerlBesÜG havde til formål at tilpasse dommeres lønudviklingskurve med tjenestemænds, idet sidstnævnte allerede gennemgik en modernisering i 1997, og, in fine, at gøre dommerembedet mere attraktivt end før ved bl.a. at sikre, at indkomsten i begyndelsen af karrieren stiger hurtigere. Det skulle desuden sikres dels, at ingen allerede fastansat dommer vil lide et umiddelbart eller et samlet løntab, dels at alle dommere i en alder af 49 år vil opnå det højeste løntrin.

57 Det skal bemærkes, at medlemsstaterne på EU-rettens nuværende udviklingstrin og i givet fald arbejdsmarkedets parter på nationalt plan råder over en vid skønsmargin ved valget af, ikke blot hvilket bestemt formål blandt andre der ønskes forfulgt på området for socialpolitik og beskæftigelse, men også ved valget af, hvilke foranstaltninger der kan opfylde det (jf. bl.a. dom Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, præmis 68).

58 Formål som dem, der forfølges med den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, kan principielt »objektivt og rimeligt« begrunde en ulige behandling på grund af alder »inden for rammerne af den nationale ret«, som det er fastsat i artikel 6, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2000/78.

59 Ifølge bestemmelsens ordlyd skal det yderligere efterprøves, om de midler, der anvendes til at opfylde disse formål, er »hensigtsmæssige og nødvendige«.

60 Den tyske regering har i sine bemærkninger og ved de præciseringer, der fremkom under retsmødet, udførligt redegjort for de grunde, som har ført til vedtagelsen af § 6 i BerlBesÜG.

61 Denne regering har bl.a. gjort gældende, at et løntrins samlede varighed er kortere for dommere og anklagere end for tjenestemænd, da det tager højde for den generelt længere uddannelse og den senere indtræden i erhvervet. Den nye forfremmelsesordning indeholder færre løntrin, nemlig otte »erfaringstrin«, således at en dommer hurtigere når de løntrin, som svarer til de højere lønninger. Da dommeres løn af budgetmæssige årsager imidlertid ikke kunne stige betydeligt, er denne lønstigning igen aftaget i de mellemliggende år. Således må en dommer fra løntrin 5 vente et år længere på at rykke op i det højere løntrin.

62 Ifølge den tyske regering skal denne ændring, som favoriserer dommere mellem 31 og 39 år, betragtes som en belønning for, at erhvervserfaringen stiger særligt kraftigt i de første arbejdsår, men også som en måde at imødekomme dommernes behov i en periode af deres liv, hvor de ifølge denne regering sædvanligvis har større udgifter. Det stigende antal allerede fastansatte dommere, som omplaceres i en relativ høj alder, dvs. fra aldersgruppe 7 under den tidligere ordning, vil desuden aftage ved anvendelsen af den nye oprykningskurve. For at kompensere for denne effekt er løntrinnenes respektive varighed blevet forkortet med et år for denne kategori. Denne regering har, som svar på Domstolens anmodning under retsmødet om en nærmere præcisering, anført, at denne ordnings komplekse karakter skyldes, at lovgiver var optaget af, at ingen kategori af dommere skulle opnå fordel eller lide urimelig ulempe som følge af omplaceringen under den nye lønordning.

63 Det skal bemærkes, at undersøgelsen af de sagsakter, der er fremlagt for Domstolen, ikke har frembragt oplysninger, der strider imod disse bemærkninger fra den tyske regering. Der er endvidere ikke forelagt oplysninger for Domstolen, som kan bestride den nye oprykningsordnings hensigtsmæssige og nødvendige karakter.

64 Det skal i øvrigt bemærkes, at argumentet, hvorefter § 6 i BerlBesÜG indebærer en »forværring« af situationen for de »unge dommere«, som allerede er blevet stillet ringere under den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænd, skal forkastes, eftersom sådanne kategorier, sådan som det er blevet fastslået i præmis 47 i nærværende dom, ikke eksisterer.

65 Henset til disse betragtninger bemærkes, at vedtagelsen af § 6 i BerlBesÜG ikke – henset til det af den nationale lovgiver forfulgte formål – forekommer urimelig, henset til den vide skønsmargen, som medlemsstaterne er tillagt ved valget af, ikke blot hvilket bestemt formål man ønsker at forfølge på området for socialpolitik og beskæftigelse, men også ved valget af, hvilke foranstaltninger der kan opfylde det.

66 Henset til det ovenstående skal det niende og det tiende spørgsmål besvares med, at artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der fastsætter de nærmere bestemmelser for allerede fastansatte dommeres avancement i en ny lønordning, og foreskriver, at dommere, som på tidspunktet for overgangen til den nye ordning havde nået en bestemt alder, fra et bestemt løntrin tildeles en hurtigere lønstigning end dommere, som var yngre på tidspunktet for overgangen til den nye ordning, for så vidt som den forskelsbehandling, som denne lovgivning indebærer, kan begrundes i henhold til artikel 6, stk. 1, i dette direktiv.

Om det fjerde spørgsmål

67 Med det fjerde spørgsmål anmoder den forelæggende ret Domstolen om at angive de retlige følger, den skal udlede i tilfælde af den tidligere forbundslov om aflønning af tjenestemænds tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling på grund af alder. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om disse konsekvenser følger af direktiv 2000/78 eller af den retspraksis, der følger af dom Francovich m.fl. (C-6/90 og C-9/90, EU:C:1991:428), og, i sidstnævnte tilfælde, om betingelserne for, at Forbundsrepublikken Tyskland kan pålægges et ansvar, er opfyldt.

68 Domstolen har allerede haft anledning til at tage stilling til dette spørgsmål i dom Specht m.fl. (C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005), og Domstolens besvarelse i denne dom kan fuldt ud overføres på nærværende sag.

69 Under disse omstændigheder og af samme grunde som dem, der er fastsat i præmis 88-107 i dom Specht m.fl. (C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005), skal det fjerde spørgsmål besvares som følger:

— Under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede pålægger EU-retten ikke, at dommere, der er blevet forskelsbehandlet, med tilbagevirkende kraft ydes et beløb svarende til forskellen mellem den faktisk oppebårne løn og den løn, som svarer til det højeste løntrin i deres lønramme.

— Det tilkommer den forelæggende ret at undersøge, om samtlige de betingelser, som er opstillet i Den Europæiske Unions praksis, er opfyldt, for at Forbundsrepublikken Tyskland kan ifalde et ansvar ifølge EU-retten.

Om det femte spørgsmål

70 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om EU-retten skal fortolkes således, at den er til hinder for en national regel som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en national dommer er forpligtet til at gøre et krav på pengeydelser, der ikke direkte følger af loven, gældende inden for en relativ kort frist, dvs. inden afslutningen på det igangværende regnskabsår.

71 Domstolen har allerede haft anledning til at tage stilling til dette spørgsmål i dom Specht m.fl. (C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005), og Domstolens besvarelse i denne dom kan fuldt ud overføres på nærværende sag.

72 Under disse omstændigheder og af samme grunde som dem, der er fastsat i præmis111-114 i dom Specht m.fl. (C-501/12 – C-506/12, C-540/12 og C-541/12, EU:C:2014:2005), skal det femte spørgsmål besvares med, at EU-retten skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national regel som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en national dommer er forpligtet til at gøre et krav på pengeydelser, der ikke direkte følger af loven, gældende inden for en relativ kort frist, dvs. inden afslutningen på det igangværende regnskabsår, hvis denne regel hverken tilsidesætter ækvivalensprincippet eller effektivitetsprincippet. Det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, om disse betingelser er opfyldt i hovedsagen.

Om det ottende og det ellevte spørgsmål

73 Henset til svaret på det sjette, det syvende, det niende og det tiende spørgsmål er det ikke nødvendigt at besvare det ottende og det ellevte spørgsmål.

Sagens omkostninger

74 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

1) **Artikel 3, stk. 1, litra c), i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv skal fortolkes således, at vilkårene for aflønning af dommere er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.**

2) **Artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter grundlønnen for en dommer i forbindelse med vedkommendes ansættelse fastsættes udelukkende i forhold til denne dommers alder.**

3) **Artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der fastsætter de nærmere bestemmelser for omplacering i en ny lønordning af de dommere, der allerede var fastansat før denne lovgivnings ikrafttræden, og foreskriver, at det løntrin, som disse herefter indplaceres på, alene afhænger af den grundløn, som de oppebar i henhold til den tidligere lønordning, selv om denne lønordning indebar en forskelsbehandling på grund af dommerens alder, for så vidt som den forskelsbehandling, som denne lovgivning indebærer, kan begrundes med målet om beskyttelse af erhvervede rettigheder.**

4) **Artikel 2 og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der fastsætter de nærmere bestemmelser for avancement i en ny lønordning for dommere, der allerede var fastansat før denne lovgivnings ikrafttræden, og foreskriver, at dommere, som på referencetidspunktet for overgangen til den nye ordning havde nået en bestemt alder, fra et bestemt løntrin tildeles en hurtigere lønstigning end dommere, som var yngre på tidspunktet for overgangen til den nye ordning, for så vidt som den forskelsbehandling, som denne lovgivning indebærer, kan begrundes i henhold til artikel 6, stk. 1, i dette direktiv.**

5) **Under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede pålægger EU-retten ikke, at dommere, der er blevet forskelsbehandlet, med tilbagevirkende kraft ydes et beløb svarende til forskellen mellem den faktisk oppebårne løn og den løn, som svarer til det højeste løntrin i deres lønramme.**

   Det tilkommer den forelæggende ret at undersøge, om samtlige de betingelser, som er opstillet i Den Europæiske Unions praksis, er opfyldt, for at Forbundsrepublikken Tyskland kan ifalde et ansvar ifølge EU-retten.

6) **EU-retten ikke er til hinder for en national regel som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en national dommer er forpligtet til at gøre et krav på pengeydelser, der ikke direkte følger af loven, gældende inden for en relativ kort frist, dvs. inden afslutningen på det igangværende regnskabsår, hvis denne regel hverken tilsidesætter ækvivalensprincippet eller effektivitetsprincippet. Det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, om disse betingelser er opfyldt i hovedsagen.**

Underskrifter